

Sygn. akt III KS 18/22

## POSTANOWIENIE

Dnia 7 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wiliński

w sprawie **M. K.**

oskarżonej o czyny z art. 212 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 7 kwietnia 2022 r.,

skargi pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 2 grudnia 2021 r., sygn. akt IV Ka (...),

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w K.

z dnia 3 grudnia 2019 r., sygn. akt II K (...),

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

### **p o s t a n o w i ł:**

oddalić skargę.

### UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 grudnia 2019 r., sygn. akt II K (...), Sąd Rejonowy w K. uznał M. K. za winną popełnienia czynu z art. 212 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za ten czyn wymierzył jej karę grzywny w wysokości 300 stawek dziennych przy określeniu jednej stawki dziennej na kwotę 10 zł. Nadto, orzekł od oskarżonej na rzecz oskarżyciela posiłkowego J. S. nawiązkę w wysokości 2000 zł.

Po rozpoznaniu apelacji obrońcy oskarżonej oraz pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego Sąd Okręgowy w K., sygn. akt IV Ka (...), wyrokiem z dnia 5 marca

2021 r. uchylił powyższy wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w K. do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 27 lipca 2021 r., sygn. akt IV KS 30/21, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania, stwierdzając, że sprawę rozpoznał Sąd Okręgowy w składzie 1 sędziego, podczas gdy nie został spełniony warunek z art. 449 § 2 k.p.k., a więc właściwym był skład 3 sędziów sądu odwoławczego, a w konsekwencji wystąpienie bezwzględnej podstawy odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Po ponownym rozpoznaniu apelacji obrońcy oskarżonej oraz pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego Sąd Okręgowy w K., sygn. akt IV Ka (...), wyrokiem z dnia 2 grudnia 2021 r. uchylił wyrok Sądu Rejonowego w K. i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w K. do ponownego rozpoznania.

Od wyroku tego skargę wniósł pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, zaskarżając wyrok w całości na niekorzyść oskarżonej, a podnosząc zarzuty wskazał na:

„1) bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., skutek rażącej obrazę przepisów postępowania, a to art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k., polegającej na rozpoznaniu sprawy przez sąd odwoławczy w składzie jednego sędziego wbrew wiążącemu wskazaniu rozpoznania apelacji w składzie trzech sędziów zawartemu w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2021 roku, IV KS 30/21, wobec stwierdzenia przez Sąd Najwyższy zaistnienia uchybienia mającego postać bezwzględnej przyczyny odwoławczej, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., skutek wadliwego rozpoznania sprawy w postępowaniu odwoławczym przez jednego sędziego, co ponownie doprowadziło do rozpoznania sprawy przez sąd nienależycie obsadzony oraz miało istotny wpływ na treść orzeczenia, a ponadto

2) naruszenie art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k. w zw. z art. 437 § 2 k.p.k. skutek całkowitego pominięcia prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego oraz brak poszanowania jego godności (art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k.) poprzez skierowanie do Sądu Rejonowego ponownie rozpoznającego sprawę wiążących ten sąd wskazań (art. 442 § 3 k.p.k.) dotyczących dowodów i innych czynności (k. 30 formularza UK-2, sekcja 1.9.2.), które powinien przeprowadzić, ponad wnioski

dowodowe zgłaszane przez obrońcę oskarżonej, w szczególności dowodów z przesłuchania czternastu świadków (w tym sześciu sąsiadów pokrzywdzonego) i z dokumentów oraz polecenie rozważenia przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego dotyczącego małoletniej G. S., wielokrotnie badanej i opiniowanej przez biegłych psychologów i psychiatrów, w tym w sprawie o rozwód, którzy mieli wiedzę o anonimach oraz wszczęciu na ich skutek postępowania karnego dot. molestowania małoletniej oraz w innych sprawach rodzinnych pomiędzy rodzicami małoletniej, co *de facto* przedmiotem postępowania dowodowego w niniejszej sprawie czyni rzekome molestowanie seksualne córki przez pokrzywdzonego powodując jego wtórną oraz dalszą wiktyzację, w tym w środowisku zamieszkania, wykraczającą poza krąg osób, które do tej pory mogły zetknąć się osobiście z treścią anonimów, co z uwagi na odwrócenie ciężaru dowodowego, który w sprawie z art. 212 k.k. spoczywa na oskarżonym, stanowi polecenie przeprowadzenia z urzędu dowodu prawdy, który w niniejszej sprawie jest niedopuszczalny, a nadto narusza art. 47 i art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z którymi każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia, a rodzina i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 8 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności statuujący prawo do poszanowania życia w rodzinie oraz wypacza procedowanie w sprawie o zniesławienie, na skutek błędnego przyjęcia potrzeby przeprowadzenia na nowo przewodu w całości,

3) naruszenie art 437 § 2 zd. drugie k.p.k. w zw. z art 437 § 2 k.p.k., polegające na uchyleniu wyroku Sądu I instancji i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania z uwagi na konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości na skutek obrazy przepisów prawa materialnego, a to art. 213 § 1 i 2 k.k. poprzez jego błędną wykładnię i uznanie że wysłanie przez oskarżoną w dniu 3 listopada 2016 roku anonimowych donosów do instytucji oświatowych ((...) Kuratorium Oświaty oraz Szkoły Podstawowej nr (...) w K.), w których pomawiała pokrzywdzonego o molestowanie seksualne jego małoletnie córki G., nie było działaniem publicznym, w sytuacji gdy treść anonimów w żadnym zakresie nie dotyczyła edukacji małoletniej, a instytucje do których zostały wysłane anonimy nie zajmują się ściganiem przestępstw, co przy uwzględnieniu wiedzy oskarżonej o

toczące, się od 2014 roku przed Sądem Okręgowym w K. sprawie o rozwód pomiędzy pokrzywdzonym a córką oskarżonej (sygn. akt XI C (...)) oraz o orzeczonym w tym postępowaniu stałym nadzorze kuratora sądowego nad małżonkami oraz faktu, że oskarżona przesłuchana w dniu 20 września 2016 r. jako świadek na rozprawie w sprawie o rozwód nie podnosiła wobec pokrzywdzonego żadnych zarzutów związanych z rzekomym molestowaniem seksualnym oznaczając, że wysyłanie anonimów było działaniem instrumentalnym, nakierowanym wyłącznie na poprawę sytuacji procesowej córki oskarżonej w toczącej się sprawie o rozwód, czynionym w celu upublicznienia ich treści, tak by podnoszone zarzuty dotarły do jak największego kręgu odbiorców, gdyż z uwagi na charakter zarzutów pisma te musiały być przekazane do innych podmiotów, co umożliwiło zapoznanie się z treścią, anonimów przez bliżej nieokreśloną grupę osób i czyniło zachowanie oskarżonej publicznym, a z uwagi „a fakt, że pokrzywdzony nie jest osobą pełniącą funkcję publiczną (art. 213 § 1 pkt 1 k.k.), a zarzut zawarty w anonimowym donosie me służył obronie społecznie uzasadnionego interesu (art. 213 § 1 pkt 2 k.k.), gdyż oskarżona miała możliwości zwrócenia się do stosownych instytucji w przewidziany prawem sposób, to wykluczona jest możliwość przeprowadzania dowodu prawdy, a tym samym konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości.”

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

#### **Sąd Najwyższy zważył, co następuje:**

Skarga pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego jest niezasadna.

Zgodnie z art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeśli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Treść tego przepisu w zestawieniu z treścią art. 539a § 3 k.p.k., w którym wskazano podstawy skargi, jednoznacznie wskazuje, że kognicja Sądu Najwyższego rozpoznającego skargę na wyrok sądu odwoławczego ogranicza się do zbadania, czy w sprawie, na etapie postępowania przed sądem I lub II instancji, zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza, albo doszło do uchylenia wyroku wobec wystąpienia przesłanek określonych w art.

454 § 1 k.p.k., bądź też konieczne jest przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2017 r., IV KS 6/16, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19).

Podstawą wydania zaskarżonego w niniejszej sprawie wyroku był przepis art. 437 § 2 k.p.k. i stwierdzona przez Sąd Okręgowy w K. konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego. W tym zakresie zatem wskazać należy, że konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości w rozumieniu art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k. zachodzi m.in. wówczas, gdy dojdzie do takiego naruszenia przepisów prawa procesowego, które skutkuje, w realiach sprawy, „nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji” (zob. uchwała składu 7 sędziów SN z 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, por. też M. Wąsek-Wiaderek (red.), *Skarga na wyrok kasatoryjny sądu odwoławczego w polskiej procedurze karnej – teoria i praktyka*, Warszawa 2021, s. 37-38, 89-102).

W realiach niniejszej sprawy nie budzi wątpliwości przyczyna podjęcia przez Sąd odwoławczy rozstrzygnięcia o charakterze kasatoryjnym. Sąd odwoławczy wskazał bowiem trafnie, że uchybienia uczynione przez Sąd I instancji były tego rodzaju i natury, że Sąd odwoławczy „nie tyle co musiałby przeprowadzić uzupełniające postępowanie dowodowe, co w rzeczywistości czynić ustalenia od nowa poprzez przeprowadzenie całego postępowania dowodowego.” Ustalenie to poprzedzone zostało przeprowadzeniem przez Sąd Okręgowy postępowania dowodowego w ograniczonym jedynie zakresie, które również potwierdziło „że Sąd I instancji nie tyle co wadliwie lub niepełnie przeprowadził postępowanie dowodowe, co w ogóle nie przeprowadził większości dowodów mających znaczenie w zakresie ustaleń co do winy lub nie oskarżonej, a przez to pod znakiem zapytania postawił rzetelność całego postępowania pierwszoinstancyjnego.” Sąd odwoławczy szczegółowo i wnikliwie wskazał na podstawowe braki przewodu sądowego i postępowania dowodowego, wskazując na obszerną listę czynności procesowych, w tym przede wszystkim dowodowych, których nie przeprowadzono przed Sądem I instancji, stwierdzając w konsekwencji, że Sąd I instancji nie przeprowadził

postępowania dowodowego co do istoty sprawy. Nadto, trafnie dostrzegł Sąd odwoławczy, że tak zasadnicze braki postępowania dowodowego, nieprzeprowadzenie większości dowodów, rzutować muszą również na ocenę tej części materiału dowodowego, która została zgromadzona w sprawie, w tym mając na uwadze wynikające ze specyfiki postępowania w sprawach o przestępstwa z art. 212 k.k. rozłożenie ciężaru dowodu. Stanowisko Sądu Okręgowego w K. jest w tym zakresie jasne i konsekwentne, należycie uzasadnione oraz trafne. Wskazane w nim braki postępowania prowadzonego przez Sąd I instancji wskazują na potrzebę ponowienia przewodu sądowego w całości, wnikliwego rozpoznania sprawy, przeprowadzenia dowodów mających znaczenie dla tej sprawy oraz jej rozstrzygnięcia w rzetelnym postępowaniu. Złożoność stanu faktycznego sprawy, ani wskazywany przedmiot postępowania oraz oczywista potrzeba uchronienia pokrzywdzonego przed pomówieniem o zachowania, które uznawane są za szczególnie godne potępienia nie mogą przesądzać o możliwości rezygnacji z nakazu wyjaśnienia zasadności stawianych oskarżonej zarzutów. Istotne braki postępowania dowodowego, których nagromadzenie jest tak istotne, że ich usunięcie możliwe jest w istocie wyłącznie poprzez ponowienie przewodu sądowego oraz samo ponowne postępowanie łączą się w ocenie skarżącego z narażeniem na wtórną wiktymizację wskutek wykonania wskazanych czynności dowodowych, w tym przesłuchania świadków oraz przeprowadzenia dowodów z dokumentów. Okoliczności te jednak, choć co oczywiste nie można ich bagatelizować, a wręcz nakładają na sąd ponownie rozpoznający sprawę obowiązek szczególnej dbałości o dobro pokrzywdzonego pomówieniem, nie mogą stanowić skutecznej podstawy zarzutu naruszenia art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. przez Sąd odwoławczy w niniejszym postępowaniu.

Ponadto, Sąd Najwyższy nie stwierdził wystąpienia w niniejszym postępowaniu bezwzględnej przyczyny odwoławczej, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Po uchyleniu wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 5 marca 2021 r. i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu apelacyjnym, do rozpoznania tej sprawy wyznaczony został, zarządzeniem przewodniczącego IV Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w K. z dnia 5 sierpnia 2021 r. (k. 694), skład 1 osobowy. Podstawą wyznaczenia składu Sądu odwoławczego był art. 14fa

ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 2095), obowiązujący od 22 czerwca 2021 r. Zgodnie z przepisem art. 14fa ust. 1 tej ustawy w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, oraz w okresie roku po ich odwołaniu w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego o przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica nie przekracza 5 lat, na rozprawie apelacyjnej sąd orzeka w składzie jednego sędziego, jeżeli w pierwszej instancji sąd orzekał w takim samym składzie. W konsekwencji jest to bez wątpienia przepis szczególny wobec ogólnych przepisów określających skład sądu odwoławczego na rozprawie apelacyjnej (art. 29 § 1 k.p.k.). Wykładnia systemowa tego przepisu nakazuje uznać, że trafnie znalazł on zastosowanie w niniejszym postępowaniu, przedmiotem rozpoznania którego jest czyn zagrożony karą grzywny albo karą ograniczenia wolności. Zawarte w wyroku przekazującym sprawę do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym wskazania na ogólne reguły wyznaczania składu orzekającego nie mogły, wobec istnienia wskazanego przepisu szczególnego, mieć w tym zakresie pierwszeństwa. Choć więc aktualne pozostały ustalenia dotyczące braku podstaw do stosowania w niniejszym postępowaniu przepisu art. 449 § 2 k.p.k., na co wskazano w wyroku SN w sprawie IV KS 30/21, to wobec wejścia w życie przepisów art. 14fa ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, ponownie z woli ustawodawcy w okresie wskazanym w ustawie, obejmującym okres orzekania Sądu Okręgowego w K. w sprawie IV Ka (...), właściwym do rozpoznania sprawy był skład 1 osobowy. Nie doszło zatem w niniejszym postępowaniu do wydania wyroku przez sąd nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 539e § 2 k.p.k. zdecydował o oddaleniu skargi.

